

לגמרי כלול רק מסדרי כחות הקדושה לבד. וכל עניינו היו כולם ישרים קדושים ומוזככים טוב גמור. בלי שום עירוב ונטו' לצד ההיפך כלל. וכחות הרע היו עומדים לצד וענין בפ"ע חוץ ממנו. והיה בעל בחירה ליכנס אל כחות הרע ח"ו כמו שהאדם הוא בעל בחירה ליכנס אל תוך האש.

11. דע את עצמך חלק ב פרק ה עמוד קטז (מחבר 'בלבבי משכן אבנה')
 ביאור הדברים בלשון פשוטה: בתחילה הרע לא היה מזהה כאני. דבר הנמצא חוץ לאדם הוא לא אני. הכסא נמצא חוץ לאדם הוא לא אני. כאשר האדם חטא, הרע נכנס לתוכו. כניסת הרע לתוך האדם איננה רק שינוי של מיקום, היכן נמצא הרע, כמו אדם הנמצא רחוק מהאש וסכנתו פחותה, וכשהוא מתקרב לאש הסכנה קרובה. לא זו הכונה שמתחילה היצר הרע היה מחוץ, ולאחר מכן בתוך האדם. אלא העומק שבדברים: מתחילה הרע היה כדבר זר לאדם, כדבר שאיננו הוא. לאחר שהאדם חטא, הוא מזהה את האני שחלקו הוא רע. זה עומק החטא – עצם הזיהוי שאדם מזהה את הרע כחלק מהאני.

12. מסכתות קטנות מסכת דרך ארץ פרק היוצא
 הנכנס לישן אומר ברוך המפיל חבלי שינה על אדם. והניעור משנתו אומר אלקי נשמה שנתת בי מהורה.

13. דברים פרק יד, א-ב
 (א) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְדוּ וְלֹא תִשְׁלִימוּ קְרוֹנֹתַי בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַתָּה: (ב) כִּי עִם קְרוֹשׁ אַתֶּה לַה' אֱלֹהֶיךָ וְכָף בְּזוֹר הַ לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָרֶץ: ס

14. משנה מסכת אבות פרק ג משנה יד
 הוא (ר"ע) היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם... חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום

15. אגרות חלק ב אגרת תקנה
 שני דברים עקריים ישנם שהם יחד בונים קדושת ישראל וההתקשרות האלוקית עמהם. האחד הוא סגולה, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושלם אבות, כאמור: "לא בצדקתך וגו', "רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם", "והייתם לי סגולה מכל העמים"; והסגולה הוא כח קדוש פנימי מונח בטבע הנפש ברצון ה', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שאי אפשר לו להשתנות כלל, "כי הוא אמר והיה", "ויעמידם לעד לעולם". והבי הוא ענין הבחירה, זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד תורה. החלק של הסגולה הוא הרבה, באין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה, אלא שברית כרותה היא, שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כי אם לפי אותה המדה שהבחירה מסייעת את גילוייה, על כן הכול תלוי לפי רוב המעשה וקדושת האמונה ותלמוד תורה והשי"ת הנוהג בחסדו בכל דור, מסדר הוא את בדרי הנשמות הצריכות להופיע בעולם. לפעמים כח הסגולה מתגבר וכח הבחירה עומד במצב הנעלם. ועל עיקרה של ברית אבות, שאיננו פוסק אפילו כשתמה זכות אבות, הוא בא מצד כח הסגולה, ובעקבתא דמשיחא מתגבר ביותר כח הסגולה שהוא תוכן "זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בנייהם למען שמו באהבה", כלומר לא מצד הבחירה שהיא באה מצד המעשים הטובים שבבנים ומצד התשובה, אלא למען שמו, המתגלה על ידי זכירת חסדי אבות.

16. משנת רבי אהרן חלק א עמוד שכח
 חביבים ישראל שנקראו בנים למקום, עם קדוש ועם סגולה, ומ"מ בדרך כלל אין האדם מכיר חשיבותו הנוראה הזאת, והוא מכיר את עצמו אך מצד הפחיתות שבו, כי קרוב הוא לזה מצד חומרו והרגלו מקטנותו "עיר פרא אדם יולד", "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" וממילא הוא פחות ונבזה בעיני עצמו, וע"י כך הוא באמת הולך ומתקטט, וכדוגמת עשיר שאינו יודע בעשרו וממילא אינו משתמש בו, והרי הוא באמת כעני לכל דבר... נמצינו למדים דכללא הוא שכל מה שמרגיש אדם מישראל בעצמו יותר שהנו בן מלך ומעוטר לגדולות, הרי הוא שומר נפשו וכבודו, שמתוך הרגשת המיתיות שהוא בדרגת "בנים אתם לה'", ממילא עניינו רצויים וישרים... וצריך להכיר גם כן כי הקדוש השרוי בתוכו ובקרבו זה עיקרו נצחיותו ונשמתו, ואין זה כמו שבא מן החוץ לתוכו, אלא זו היא פנימיותו ועיקרו, ואדרבה, הענינים התלויים בנפשו החיונית הגופנית – הם רק לשמש לרוחו ונשמתו, ואינם עצמות, וכל כמה שיקיר ויבין את דרגתו בבחינת "בנים אתם לה'", ו"כי עם קדוש אתה וגו'" – יכיר באמת את עצמותו ויתרומם למעלה

17. דע את עצמך שם עמוד קיז
 אם היתה לאדם מציאות נקה, מציאות זכה, והיה מאמין בעצמו שהוא טוב ואין בו חטא – הוא לא היה מגיע לעולם להרגשה שלילית כלפי עצמו, לזיהוי עצמי שלילי. כאשר יש לאדם זיהוי עצמי שלילי, תדמית ירודה – הפתרון לכך הוא לרדת לנקודת השורש, ושם לבנות את הדימוי העצמי החיובי.

פרשת ראה – נשמה שנתת בי טהורה היא!!

האדם עולם קטן

1. דברים פרק יא פסוק כו

רְאֵה אֲנֹכִי גֵתָן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה:

2. חתם סופר על התורה

מדקדקים שמתחיל "ראה" בלשון יחיד, ומסים "לפניכם", לשון רבים. והרבה דברים נאמרו בזה ואולי יש לפרש, שמרמז מה שאמרו חכמינו ז"ל לעולם יראה האדם עצמו ואת כל העולם כולו כאלו מחצה זכאי ומחצה חייב. זכה ועשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לזכות, וההפך בהפך. על כן בכל מעשה שיעשה אדם יראה עצמו ויאמר לנפשו הרי בזה אני ממית את כל העולם או מחיהו, הכל לפי המעשה. וכתוב זה מצוה על כל יחיד ויחיד: "ראה" בנפשך לאמור תמיד לכל העולם ואנשיו, "אנכי נותן לפניכם היום" במעשי "ברכה" או "קללה", הכל לפי זכותי!

3. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ד

אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורר ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם... לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולה תשועה והצלה

4. יונה פרק א, יא-יב

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה זַעֲשִׂיתָ לָךְ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה הָיִם מִעֲלֵינוּ כִּי הָיִם הוֹלֵךְ וְסֵעָר: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילֵנִי אֶל הָיִם וַיִּשְׁתַּחֲוֶה הָיִם מִעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְשָׁלִי הִסְעָר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:

5. רש"י יונה פרק א

ומה ראה יונה שלא לכה לילך אל נינוה אמר העכו"ם קרובי תשובה הם אם אומר להם ויעשו תשובה נמלאתי מחייב את ישאלו שאין שומעים לדברי הנביאים:

6. חידושי הגרי"ז החדשים סימן כה

יונה (יב) שאוני והטילוני אל הים כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה. הנה יונה היה נוסע באניה עם עובדי עבודה זרה כדכתיב קודם ויזעקו איש אל אלהיו, ואפ"ה לא תלה העונש בהם אלא תלה הדבר רק בו, ודו"ק.

המעכב הראשי - חוסר הכרה בערך הנשמה

7. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת אחרי מות

רבי לוי בשם רבי מנסיא אמר תפוח עקבו של אדם הראשון היה מכה גלגל חמה

8. אמרי אמת בראשית פרשת בראשית

אדם הראשון היה כולו אור כדאימת תפוח עקבו של אדם הראשון היה מכה גלגל חמה, ואחר החטא נפל מכל העולמות

9. דעת תורה דברים עמוד רד

על אדם הראשון קודם החטא אמרו חז"ל, כי תפוח עקבו היה מכה גלגל חמה, כלומר שגופו של אדם הראשון היה כולו נשמה ולא היה באדה"ר חילוק כלל בין גוף ונשמה, גם גופו של אדם הראשון היה בגן עדן. אנו הרי הננו מרגישים חילוק בין שאר אברים למוח, המוח הריהו דבוק יותר בו יתברך; באדם הראשון לא היו חילוקים כלל, דכלו היה נשמה.... זה היה מצבו של אדה"ר קודם החטא... אבל לאחר החטא נתהוו כבר חילוקים... ישנם כבר חילוקים בין "יד" ו"מח", עכשיו זקוקים כבר ל"מח" ו"משכן", שרק בהם נשאר עדין אותו החיבור והדיבוק שהיה קודם החטא בכל הבריאה, זקוקים כבר לצינורות כאלו שנשארו עדין צח מצוחצח כקודם החטא, וכל עבודת האדם בזה הוא לכיין ולבקש אחרי אותם הצינורות שנשארו עדין בצחצוחם

10. נפש החיים שער א - הערות פרק ו

וזה היה קודם החטא לא היה כלול אז רק מכל העולמות וכחי הקדושה לבד. ולא מכחות הרע. אבל אחר החטא נכללו ונתערבו בו גם כחות הטומאה והרע. וממילא עירב אותי ע"י גם בהעולמות מזה הטעם שהוא כלול ומשותף מכולם והם מתעוררים ומשתנים כפי נטיית מעשיו. והוא ענין עץ הדעת טוב ורע... והענין כי קודם החטא. עם כי ודאי שהיה בעל בחירה גמור להטות עצמו לכל אשר יחפוץ להטיב או להיפך ח"ו. כי זה תכלית כוונת כלל הבריאה. וגם כי הרי אח"כ חטא. אמנם לא שהיה ענין בחירתו מחמת שכחות הרע היו כלולים בתוכו. כי הוא היה אדם ישר

לו: "אם תסכים להתמסר לתורה, אשתדל אצל אחותי, שהיא יפה ממני, שתפגש עמך כדי להתחתן. רק אז ריש לקיש האמין לו. למה קודם לא הצליח רבי יוחנן להשפיע על ריש לקיש? כי קודם הוא לא הרגיש שרבי יוחנן האמין בו באמת. רק כשראה שרבי יוחנן מאמין בו באמת, עד כדי כך הוא רציני שהוא מוכן לתת לו את אחותו, אז הוא נדלק ורק אז נפתח לו הלב. ומילים אל הפכו את ריש לקיש משודד לאחד מגדולי ישראל"

הכרה בגודל הנשמה מביאה לשמחה

26 במדבר פרק כד פסוק ה

מה טובו אהליך יעקב מישכנתך ישראל:

רש"י

(ה) מה טובו אהליך – על שאלה פתחיהם שאינו מכוונן זה מול זה:

27. התועדות הרב שבתי סלטיצקי עמוד 71

לפי הפירוש הפשוט, בלעם ראה שפתחי האוהלים של בני ישראל אינם פונים זה לזה. חז"ל למדו מכך הלכה למעשה, שלא פותחים חלונות ופתחים של שכנים זה מול זה. הסיבה לכך היא צניעות ו"היזק ראייה", וזו אכן מעלה מיוחדת שיש בעם ישראל. אולם יש פירוש עמוק יותר: פתח משמש לשני דברים – גם ליציאה מהפנים לחוץ, וגם לכניסה מהחוץ לפנים. יש אנשים שכל החיים שלהם מתנהלים מבחוץ. ריקנות עצומה בפנים גורמת להם לחפש תשומת לב מהסביבה. אדם שכזה חי בשביל החוץ, בשביל ה"שואו", מה יחשבו עלי, מה יגידו עלי. למה אנשים צובעים את השיער בירוק, כחול או צהוב? כי הם מרגישים בפנים חסרי חשיבות, חסרי ערך עצמי, אז הם מנסים לקבל ערך מבחוץ ... גם ילדים מבקשים תשומת לב, לעתים בדרכים לא טובות. הם מרביצים, צועקים, משתוללים, והם עושים זאת רק כדי לקבל תשומת לב מהמבוגרים. בני הרגישו שמה שיש להם למכור זה לא רק תשומת לב, אלא יש להם הרבה בפנים. הם רוצים לשמור על הערך העצמי הזה, לכן הם לא פותחים את האוהלים. הם לא זקוקים ולכן גם לא מחפשים מבטים ומחזאות כפיים, הם לא רוצים שכולם יסתכלו ויגרום להם היזק ראייה, "עיין הרע".

28. דברי הימים א פרק טז פסוק כז

הוד והדר לפני עז וזודה במקומו:

29. דע את עצמך חלק ב פרק ה עמוד קכח

לשון הפסוק "עוז וחדוה במקומו". כאשר האדם נמצא בתבנית האמיתית שלו, אין לו סיבה להיות עצוב. העצב בא מהעלמת אמת מיהו האדם. אם אדם היה חי עם הנשמה, הוא לא היה עצוב לנצח. את המושג עצבות מצינו על אדם שמת. כאשר האדם מת, הנשמה הסתלקה מהגוף ונשאר רק גוף – אז העצבות המוחלטת. אין אמנם דין עצבות על קרוביו, אלא רק דין אבלות, אבל מציאות האדם שהוא עצוב. יום שמתו מוטל לפניו הוא היום העצוב ביותר לאדם. כלומר, העצבות היא כאשר אין נשמה! ... ככל שיש יותר נשמה ופחות גוף – יש פחות עצבות, וככל שיש פחות נשמה ויותר גוף – יש יותר עצבות.

30. בראשית פרק ב פסוק יז

ויטעץ היעשת טוב ורע לא תאכל מפיו כי ביום אכלק מפיו מות תמות:

31. דע את עצמך חלק ב פרק ו עמוד קלח

הקב"ה אומר לאדם הראשון "כי ביום אכלק מפיו מות תמות", הוא לא מת באותו יום, הוא חי אלף שנה ... אבל המקרא מעיד "כי ביום אכלק מפיו מות תמות". אלא, עצם הרצון לאכול מעץ הדעת, עצם זה שהוא רצה – כבר התחיל למות. כל החיים אחרי זה הם תהליך של המתה עצמית על ידי הרצונות.

להזהר מ"שמחה" מדומה שמקורה בכוחי ועוצם ידי

32. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ל עמוד ב

אמר ר"ש בן לוי: יצרו של אדם מתנבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר: צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו

33. דע את עצמך חלק ב פרק ה עמוד קטו

ועומקם של דברים: כח הרע חזק יותר מכח הטוב. אמנם, כלל זה נאמר רק בכוחות הגוף, ולכן כאשר האדם תופס את עצמו בתפיסה של גוף הוא מנסה להלחם טוב כנגד רע – בודאי שהרע ינצח ולא הטוב, ואם בכל אופן ינצח 'הטוב' – יהיה זה דימוי עצמי מכח הגאווה שבנפש, ולא מכח הטהרה והקדושה של הטוב האמתי. כלומר שאילו אם יצליח האדם להלחם עם הרע, עם הדימוי השלילי שקיים בקרבו, ויגיע לדימוי עצמי חיובי – זו אינה החלפת רע בטוב אלא החלפת רע ברע! היה בתחילה רע של דמוי עצמי שלילי, והוא החליפו בגאווה, שהיא קליפה, חסרון, שורש ארבע יסודות הרע.

18. ילקוט שמעוני תהלים רמז תשב

שאלו ^{לחמה} חוטא מה עונשו א"ל חטאים תרדף רעה. שאלו לבואה חוטא מה עונשו א"ל הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לתורה חוטא מה עונשו א"ל יביא אשם ויתכפר לו. שאלו להקב"ה חוטא מה עונשו א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו

19. נתיבות עולם נתיב התשובה פרק א

מצד התורה יש לאדם סלוק מן החטא מפני שהתורה היא שכל נבדל מן הגשמי וכל חטא בשביל שהיה נמשך אחר הגשמי, ולפיכך מצד התורה השכלית יש תקנה אל החוטא לצאת לאדם מן החטא הדבק באדם מצד הגשמי ולפיכך אמרה תורה יביא אשם ויתכפר

20. במדבר פרק ט, ו-ז

(ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסוק ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא: (ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו אנו טמאים לנפש אדם למה נגזר לבלתי הקריב את קרבן ה' במערו בתוך בני ישראל:

21. דף על הדף יבמות דף עב עמוד א

כתב בשפתי צדיק כפי' בהעלותך: זקני הקדוש (החי' הרי"ם) ז"ל אמר יען שהטמאים צעקו למה נגרע, ואין מובן כלל מה צעקו הלא בפיהם אמרו טעם הגרעון מפני הטומאה. אבל היה צר להם מאוד שיחסרו מצוה הקדושה כזו, ולא יכלו להתאפק מלזעוק למה נגרע. וע"י גודל התלהבות תשוקתם להמצוה, נפתח פתח חדש שיתמשך אור קדושת הפסח שלשים יום ויוכלו אז לעשות

נשמה שנתת בי טהורה גם ביחס לזולת

22. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד א

הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עליוהו כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריא דביתחו: מאי דעתך? – משום דכתיב: יתמו הטאים, מי כתיב חוטאים? הטאים כתיב!

23. אמת ליעקב מסכת ברכות דף י עמוד א

ר' יעקב לורברבוים נולד בערך בשנת תקי"ל (1770) בזבורוב שבגליציה (בעל החוות דעת)

וש"ס זה תמוה מאוד כמו שתמה הרי"ף והמהרש"א: דמאי קאמרה "מי כתיב חוטאים, חטאים כתיב", הא כמעט בכל המקומות כתיב חטאים ופירושו חוטאים ... ולתרץ נראה, דהנה הרמב"ן בפרשת תולדות בפסוק כי ציד בפיו כתב וזה לשונו: "כי היא מליצה כי עשו ציד בפי אביו. וכנה האיש במעשהו, לתדירתו. וכמוהו: "ואני תפילה" (תהלים קט, ד). הכוונה, כי המקרה המתדבקת עם העצם עד שלא תפרד ממנו בשום פעם - אזי נקרא האיש בשם הפעולה. ולכן דוד קרא את עצמו בשם תפלה, כמו שאמר "ואני תפלה"..... ולזה, כשביקש ר"מ על הנהו בריוני דלימותו. ובריוני נקראין אותן שלא הושרשו בחטא, שהם לא נקראים אפילו רשעים ולא מינים, רק בשם בריוני, שפיר אמרה ליה דביתחו: "מי כתיב חוטאים חטאים כתיב",

24. דע את עצמך חלק ב פרק ט עמוד קע

אדם נוהג ברכבו, ובצומת הדרך נפגש ביהודי. במקום לקבל ממנו "בוקר טוב", הוא שומע שאגה, עם כמה "ברכות" מקרב לב שמצטרפות אליה... הוא מביט על האדם העומד מולו וחושב לעצמו: "איזה מן בן אדם הוא זה, מהיכן הוא הגיע? טעיתי, מה קרה, בשביל זה כך צריך להתנהג?!" מיד הוא מחליט: זהו אדם כעסן, חסר סבלנות ... מה העצה לזה? כשם שלגבי עבודת עצמו הוא מזהה שהוא עצמו טוב, וחלקי הרע שמתגלים הם לבוש בו – כך כאשר הוא מזהה רע בזולתו, לאחר השלב הראשון שהסיח דעת וכבר נרגע, לא כועס, או בשלבים רגועים שראש הוא לא כעס, כגון שראה את פלוני צועק על אלמוני ולא עליו, ואז לא מתגלות אצלו הרגשות שליליות, כי לא הוא הנפגע במקום הזה – והוא מתבונן לעצמו: כל התכונות השליליות שאני רואה כאן, הם בעצם לא מי שאני רואה מולי. האדם שעומד מולי בבסיסו הוא נשמה שכולה טוב, אלא שעל גביה ישנם לבושים שליליים. הלבושים השליליים הללו אינם הופכים אותו לרע. הוא נשאר אדם טוב שעליו להפשיט את הלבושים השליליים שעל גבי נשמתו.

25. התועדות ר' שבתי סלטיצקי עמוד 171

עוד מצרך קירטי להצלחה בחינוך הוא האמון שלנו בילד. האמון האמתי, ולא רק מהשפה ולחוץ, שהוא יכול להשתנות. הגמרא מספרת על רבי יוחנן שראה את ריש לקיש עובר בקפיצה אחת את הירדן. רבי יוחנן אמר לו חילך "לאורייתא" – יש לך כח גדול ונפלא השתמש עמו לתורה ותהיה גדול בישראל. ריש לקיש לא השתכנע, אז רבי יונן אמר

יגרום לו להתרומם מהמצב הזה? כיצד באמת ניתן לצאת מהתרדמה בה אנו נמצאים?

7-9 – במדרש מובא שתפוח עקבו של אדם הראשון היה מכה גלגל חמה. השמש היא מקור האור הכי גדול שקיים במציאות. העקב הוא החלק התחתון בגוף האדם ומבאר האמרי אמת שמדרש זה בא לומר שאדם הראשון היה כולו אור. אור הוא ביטוי רוחני לנשמה "נר ה' נשמת אדם" ומבאר ר' ירוחם שאדם הראשון היה כולו נשמה ולא היה אצלו שום חילוק בין גוף ונשמה, גם גופו של אדם הראשון היה בגן עדן. גם אם נאמר שבפועל לאדם הראשון היה גוף, מכל מקום הנשמה היתה דומיננטית והגוף הושפע ממנה, אך מצב זה היה קודם החטא, אולם לאחר החטא נתהוו כבר חילוקים, ישנם כבר חילוקים בין "יד" ל"מח". קודם החטא כל גופו של האדם היה דבוק באלוקות, כל הגוף היה גילוי של הנשמה, כל הגוף היה טהור ונקי מכל לכלוך, אך לאחר החטא כדי להגיע לדבקות זקוקים אנו לצינורות כאלו שנשארו מצוחצחים כקודם החטא, וכל עבודת האדם בזה הוא לכיין ולבקש אחרי אותם הצינורות שנשארו עדין בצחצוחם. ובמילים אחרות הגוף הפך להיות הדומיננטי והנשמה מוסתרת בתוכו, וכל עבודתו של האדם לגלות את אור הנשמה.

10-12 – ר' חיים מוואלז'ין בספרו 'נפש החיים' מבאר, שקודם החטא מהותו של האדם היתה קדושה לבד ולאחר החטא נקודת הקדושה נשארה, אלא שהתערבו בה כוחות הטומאה והרע. וזהו עניין עץ הדעת טוב ורע, כלומר שגם קודם החטא היה האדם בעל בחירה להיטיב או להרע, שהרי סוף סוף זו תכלית כל כוונת הבריאה, אלא שהיכולת לבחור ברע לא באה לו מחמת שכוחות הרע היו כלולים בתוכו, שהרי קודם החטא היה האדם ישר לגמרי בלי שום עירוב ונטייה לרע, אלא מחמת שהוא בעצמו בחר להכנס אל כוחות הרע, כמו אדם שעומד מחוץ לאש ובוחר להכנס אל תוך האש. (הרצון להכנס להתמודדות עם הרע לא באה מתוך נטייה שלילית אלא מתוך רצון להתעלות ואין כאן המקום להאריך)

בספר 'דע את עצמך' מבאר את דבריו של נפש החיים בלשון פשוטה יותר: בתחילה הרע לא היה מזוהה כאני. דבר הנמצא חוץ לאדם הוא לא אני. כאשר האדם חטא, הרע נכנס לתוכו. כניסת הרע לתוך האדם איננה רק שינוי של מיקום, היכן נמצא הרע, כמו אדם הנמצא רחוק מהאש וסכנתו פחותה, וכשהוא מתקרב לאש הסכנה קרובה. לא זו הכונה שמתחילה היצר הרע היה מחוץ, ולאחר מכן בתוך האדם. אלא העומק שבדברים: מתחילה הרע היה כדבר זר לאדם, כדבר שאיננו הוא. לאחר שהאדם חטא, הוא מזהה את האני שחלקו הוא רע. זה עומק החטא – עצם הזיהוי שאדם מזהה את הרע כחלק מהאני.

אם נסכם את הדברים: קודם החטא האדם זיהה שהרע אינו חלק ממנו ולאחר החטא האדם בטעות מזהה את הרע כחלק ממנו. עיקר עניינו של היצר הרע להפיל את האדם לייאוש. הייאוש בא מהמחשבה שאנחנו לא טובים, שאנחנו רעים. אילו היינו מבינים שהמהות שלנו טהורה לחלוטין וכל הרע שאנו מזהים בתוכנו אינו חלק מהמהות שלנו, לא היינו נופלים לייאוש, הדימוי העצמי שלנו לא היה נחות, היינו מרגישים משמעותיים, היינו מרגישים חיוניים ומתוך הרגשה זו מתרוממים, מתנערים מהרע וממשיכים לעשות טוב.

סיכום

פרשת ראה – נשמה שנתת בי טהורה היא!!

האדם עולם קטן

1-2 – פרשתנו פותחת בפסוק 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה'. מקשה החת"ס מדוע פתח הפסוק בלשון יחיד "ראה" ועבר לדבר בלשון רבים "לפניכם" ותירץ שהתורה באה לרמוז על מה שאמרו חכמנו ז"ל לעולם יראה האדם עצמו ואת כל העולם כולו כאלו מחצה זכאי ומחצה חייב, עשה מצווה אחת אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לזכות, וההפך בהפך. ופירוש הפסוק הוא כך – **ראה** בנפשך לומר תמיד לכל העולם, **אנכי** (בפשט, 'אנכי' מוסב על הקב"ה, אך החת"ס מבאר ש'אנכי' הכוונה על האדם עצמו) **נותן לפניכם** במעשי, **ברכה או קללה**.

הידיעה, שכל אחד ואחד מאתנו יש לו השפעה כל כך גדולה על העולם כולו, מטילה עלינו אחריות גדולה שטומנת בתוכה זכות גדולה או ח"ו עון גדול.

3 – אנו עומדים ימים ספורים לפני חודש 'אלול'. מידי בוקר נקשיב לקול השופר, שמטרתו לעורר אותנו לשוב בתשובה. הרמב"ם בהלכות תשובה מבאר שמצוות תקיעת שופר היא אמנם גזירת הכתוב, אבל מכל מקום יש לה רמז בכתוב – 'עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם'. הרמב"ם מבאר שהמחשבה שתעורר אותנו לתשובה, היא המחשבה שבחטא אחד אנו יכולים להכריע את כל העולם לכף זכות או ח"ו לכף חובה. כאשר האדם מודע לאחריות המוטלת על כתפיו, כאשר האדם מודע להשלכות שיש על המעשים שלו הוא שוקל את צעדיו במאזני צדק וגם יקח על עצמו לעשות מעשים גדולים וחשובים. מאידך כאשר אדם רואה את עצמו כקטן ולא נחוץ, גם בעשיו לא ידקדק ובטח לא יקח על עצמו דברים משמעותיים.

4-6 – גם כאשר אנו רואים אנשים שפרקו מעליהם עול תורה, אל לנו לתלות את עיכוב הגאולה בהם. כל אחד יסתכל על עצמו ויאמר 'בשלי הסער הגדול הזה'. יונה הנביא 'בורח' אל הים וכובש נבואתו על נינוה. רש"י מבאר שיונה לא כובש נבואתו מחמת רשעות ח"ו, אלא מחמת שלא רוצה שיהיה קטרוג על ישראל בכך שהגויים שומעים לנביאים וחוזרים בתשובה ואילו ישראל אינם שומעים לנביאים ואינם חוזרים בתשובה. כל 'בריחתו' של יונה היתה מסירות נפש על ישראל. ומבאר הגרי"ז סולוביצ'יק שאפילו הכי, כאשר יש סערה גדולה בים, יונה לא מאשים את שאר נוסעי הספינה שהיו עובדי ע"ז ורשעים במהותם, אלא מאשים רק את עצמו – 'בשבילי הסער הגדול הזה'. כך היא דרכם של הצדיקים ועלינו ללמוד מהם. לעולם לא מסתכלים מה קורה אצל האחר. כל אחד אחראי על עצמו ותפקידו לשפר את מעשיו.

המעכב הראשי – חוסר הכרה בערך הנשמה

נחזור ליסוד בו פתחנו, כל אדם הוא בעל משמעות גדולה ובידו להכריע את כל העולם לכף זכות או ח"ו לכף חובה. לראות את הדברים כתובים זה מאד נחמד ואפילו מרגש, אבל מה המשמעות המעשית? כיצד אדם יכול לחיות את ההבנה שכל העולם עומד על הכתפיים שלו? פעמים רבות אדם מסתובב בהרגשה שהוא לא משמעותי, מרגיש רגשי נחיתות וכדו', מה

17-19 - לפני שאנו מדברים על קרוב לבבות קודם כל נדבר על קרוב של עצמנו, לחבר את עצמנו לעצמנו, לחבר את עצמנו לגודל הטמון בכל אחד ואחד מאתנו. בספר 'דע את עצמך' כותב שאם היה האדם מאמין שבמהותו הוא טוב ואין בו חטא וגם אם חטא, סוף סוף החטא הוא חיצוני לו ואינו המהות שלו, לעולם הוא לא היה מגיע להרגשה שלילית כלפי עצמו, לזיהוי עצמי שלילי. כאשר יש לאדם זיהוי עצמי שלילי התדמית שלו ירודה בעיני עצמו. הפתרון לצאת מהתדמית השלילית על עצמנו היא לרדת לנקודת השורש, להכיר את המהות הנקייה והמזוככת שלנו, להבין שאנו בניו של מקום ואנו חלק מעם סגולה ומתוך מכלול ההבנות האלו לבנות לעצמנו תדמית חיובית.

במדרש מובא ששאלו לחכמה, חוטא מה עונשו? אמרה: "חטאים תרדוף רעה". שאלו את הנבואה חוטא מה עונשו? אמרה: "הנפש החוטאת היא תמות. אך כששאלו את התורה מה עונשו של חוטא, השיבה, יביא קורבן ויתכפר והקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר. המהר"ל מסביר שהחכמה והנבואה מצד שיש להם שייכות לחומר לא ראו פתרון לחוטא. לעומת התורה, מצד היותה שכל נבדל מן הגשמיות יש לחוטא פתרון על ידי שיביא קרבן ויתכפר. אם נתרגם את הדברים למילים פשוטות. החטא של האדם פוגם במעטפת, אך לא מצליח לפגוע במהות, לא מצליח לפגוע ב"נשמה שנתת בי טהורה היא". התורה מצד היותה שכל נבדל יכולה להתבונן ולהגיע עד למקום הזה וכיון שהיא מזהה נקיות מכל רבב היא גם רואה דרך לתיקון. לעומת החכמה והנבואה שכל הסתכלותם על האדם בא רק מתוך היותו מחובר לחומר, כיון שהם לא רואות את המקום הנקי, הם גם לא רואות כיצד ניתן לתקן. הידיעה, שמצד התורה ומצד הקב"ה החטא כלל לא פגם במהות של האדם, תביא את האדם להתרומם ולהבין עד כמה הוא גדול ומתוך זה לרצות לעלות מעלה מעלה ולהתרחק מהמעשים הרעים.

הערה חשובה: לכאורה יש סכנה גדולה בהבנה שהחטא חיצוני לאדם וכלל לא פוגע במהותו, שהרי האדם יכול לומר לעצמו מה הבעיה שאחטא, הרי בכל מקרה החטא לא יכול לפגום בנקודה הפנימית. אלא שודאי נצטוונו לבחור בטוב כנאמר "נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים" וכשהאדם בוחר ברע על אף שהוא אינו פוגם בנקודה הפנימית ביותר, מכל מקום לפגם יש משמעות. כל מטרת השיעור, שלאחר מעשה, לאחר שהאדם חטא, עליו להזהר לא ליפול לייאוש, מתוך ההבנה שנשמתו נשארה זכה וטהורה ועל אף מעשיו הרעים הוא נשאר ותמיד יישאר בן של מלך. בנוסף צריך האדם לשים לב שהוא לא משתמש ביסוד שלמדנו כתירוץ לנתינת דרור לכל רצונותיו הרעים. כלומר, אם האדם כל פעם מרגיש שכביכול הוא מתרומם מהנפילה, לא נופל לייאוש וממשיך את חייו, אך הנפילה חוזרת על עצמה והוא כלל לא מגיע למצב שהוא עושה חשבון נפש. עליו לדעת שאין הבנה אמיתית של הבנת המושג "בנים אתם לה' אלוקיכם". מי שמבין שהוא בן של מלך נזהר לשמור על החוקים של המלך, מי שמבין שהוא חלק מעם קדוש, נזהר שלא להתקרב לטומאה ואם קרה והוא התקרב, ואם קרה והוא נפל הוא עוצר ומתבונן מה עליו לעשות כדי שהנפילה לא תחזור על עצמה ואם לאחר התבוננות שוב קרה והוא נפל יחזור האדם להתבונן ולהבין מה עליו לעשות כדי שהנפילה לא תחזור על עצמה. אך מי שכלל לא עוצר להתבונן וכל פעם הוא מרגיע את עצמו בכך שהוא בן של מלך והנקודה הפנימית שלו נשאר טהורה, אין כאן הבנה אמיתית של הדברים שאילו היתה הבנה אמיתית, מיד סמוך לנפילה היתה צריכה לבוא התרוממות שמלווה בהתבוננות.

המשפט הראשון שאנו אומרים כל בוקר הוא "נשמה שנתת בי טהורה היא", כך אנו פותחים את היום, לא רק כדי להודות לקב"ה שהחזיר לנו את הנשמה, אלא כדי להשריש בנו את הידיעה שאנחנו טהורים, אמנם לפעמים הטהרה מתכסה בכל מיני קליפות ויתכן שכמעט ולא יראו זכר לטהרה הזו, אבל אלו רק כיסויים, במהות שלנו כולנו טהורים. עם הידיעה הזו אנו מתחילים יום חדש ומשתדלים לחשוף את נקודת הטהרה כמה שיותר.

13-16 – את נקודת הטהרה המיוחדת שיש לישראל ובה אי אפשר לפגוע מוצאים אנו בפרשתנו "בנים אתם לה' אלוקיכם.... עם קדוש אתה לה'... ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה. במשנה באבות מבואר שיש חביבות לכל בני האדם שהרי כולם נבראו בצלם אבל חיבה יתרה יש לישראל שנקראו בנים למקום. הרב קוק זצ"ל באגרת תקנ"ה מבאר שיש שני דברים עיקריים שבונים את קדושת ישראל: 1. סגולה. 2. בחירה. הרב מבאר שנקודת הסגולה עליה אנו מדברים בשיעור זה גדולה לאין ערוך מנקודת הבחירה והמיוחד שבסגולה היא קיימת בטבע ואינה ניתנת לשינוי כלל. כל מה שיכולה לעשות נקודת 'הבחירה' היא להסתיר את נקודת הסגולה ולהפריע להופעה החיצונית שלה, אבל לפגוע בה עצמה, אין לנקודת הבחירה שום יכולת. על פי המקורות שראינו קודם אנו מבינים שהסיבה לכך שנקודת הבחירה לא יכולה לפגוע בנקודת הסגולה, משום שנקודת הסגולה היא עצמיותו של האדם, לעומת הרע שאדם בוחר בו שהוא חיצוני לאדם ואינו חלק ממהותו. הרב מוסיף ומבאר שיש זמנים בהם כח הבחירה מתגבר ויש זמנים בהם כח הסגולה מתגבר. ובעקבתא דמשיחא מתגבר כח הסגולה. הרב זצ"ל כותב את האגרת לרידב"ז. הרידב"ז תמה כיצד הרב קוק מקרב את פושעי ישראל כדי להחזירם בתשובה, פעולה שנראית כסתירה גמורה לברכת המינים שאנו מתפללים לעקרום ולשרבם. יסוד תשובתו של הרב שבדור של עקבתא דמשיחא עיקר ההתמקדות צריכה להיות בנקודת הסגולה ולא בנקודת הבחירה ועל ידי התמקדות בנקודת הסגולה עתידות הקליפות לרדת ולהעלם וכח הסגולה יופיע בכל הדרו.

אחת המחשבות המוטעות היא שתורת הרב קוק מתמקדת רק בצד הסגולי של ישראל ולא בצד המעשי. שטויות והבל הבלים! הרב קוק לעולם לא התעלם מהצד הבחירי, ובכל כחו טרח להביא את נשמות ישראל לתיקון בצד הבחירי שיבחרו בטוב וגם לא נמנע מלהוכיח כאשר בחרו ברע. הרב קוק בא לחדש שבדור שלנו, בדור עקבתא דמשיחא היכולת לעורר ולקרב את הלבבות לבחור ולעשות טוב. היא מתוך שימת דגש על הצד הסגולי. הרב מעולם לא ויתר על הצד הבחירי!

דרך דבריו של ר' אהרן קוטלר יכולים אנו ללמוד איך הדברים עובדים. האדם, מצד חומרו ומצד הרגליו מקטנות - "עיר פרא אדם יולד", מכיר את הצד הפחות שבו, הצד החומרי התאוותני ופחות מכיר את החשיבות הגדולה שיש בו מצד היותו בן למקום, עם קדוש ועם סגולה, וכיון שכך האדם הולך ומתקטן. ככל שהאדם יהיה מודע לצד החשוב שיש מצד היותו בן של מלך, כך ישמור את נפשו וישמור על כבודו ויהיו ענייניו רצויים וישרים. ההכרה צריכה להיות שתכונת הקדושה אינה חיצונית לו אלא קיימת בתוכו ממש והיא עיקרו של האדם וכל הדברים התלויים בנפש החיונית הגופנית באים רק לשמש את רוחו ונשמתו ואינם עצמותו של האדם. מסיים הרב קוטלר וכותב "כל מה שיכיר ויבין את דרגתו בבחינת 'בנים אתם לה'', ו'כי עם קדוש אתה וגו'' – יכיר באמת את עצמותו ויתרומם למעלה.

מה קרה, בשביל זה כך צריך להתנהג?! מיד הוא מחליט: זהו אדם כעסן וחסר סבלנות. כיצד מתגברים על התחושות השליליות האלו? כשם שלגבי עבודת עצמו הוא מזהה שהוא עצמו טוב, וחלקי הרע שמתגלים הם לבוש – כך כאשר הוא מזהה רע בזולתו, מיד לאחר שהוא נרגע מעט מהכעס, יאמר לעצמו: כל התכונות השליליות שאני רואה כאן, הם בעצם לא מי שאני רואה מולי. האדם שעומד מולי בבסיסו הוא נשמה שכולה טוב, אלא שעל גביה ישנם לבושים שליליים. הלבושים השליליים הללו אינם הופכים אותו לרע. הוא נשאר אדם טוב שעליו להפשיט את הלבושים השליליים שעל גבי נשמתו. ההסתכלות על נקודת הטוב בזולת אינה נועדה רק כדי לשפר את המבט שלנו על האחר, אלא גם לעזור לאחר לגלות את נקודת האור הנמצאת בתוכו.

נחזור רגע לדבריו של הרב קוק באגרת תקנ"ה. הרב חידש שיש להסתכל על ה"חופשיים" במבט אחר. אם בגלות התרגלנו להסתכל במבט שטחי שהתמקד במעשים החיצוניים של האדם, בדור של עקבתא דמשיחא עלינו להסתכל במבט שחודר לנקודה הטהורה שקיימת בכל יהודי ויהודי. ההסתכלות החיובית גורמת לאדם להרגיש שהוא רצוי ואהוב ומתוך הרגשה זו האדם מתעורר לראות את הנקודה הטהורה בעצמו והוא ישתוקק להופיע אותה גם ברובד החיצוני, כלומר בצד הבחירי.

הרב לא מתעלם מכך שלאותם נשמות שהתרחקו מלבד הצד הסגולי הטהור יש גם צד בחירי מקולקל ובאמת יש סכנה גדולה שמי שאין בו דעה עמוקה של טביעת עין לדעת לחלק בין הצד הסגולי הפנימי הקדוש ובין הצד הבחירי המקולקל, הוא יכול להתקלקל הרבה ח"ו וללמוד ממעשיהם, ולהדבק בצד הרע שבהם ולכן הוא מחויב להתרחק מהם, והשי"ת נותן בלבבו רצון זה ומחשבה זו של שנאה ושל התרחקות כדי שלא יבולע לו, לעומת מי ששקוע בהסתכלות פנימית, באור תורה וקדושה ויראה עילאה (להוציא מיראה תתאה שהיא יראה הבאה מצד עונשי עולם הזה ועונשי עולם הבא), תלמידי חכמים כאלה הנם מכירים בטבעם את טבע הסגולה הפנימית ויודעים להפריד ממנה בדבקות מחשבתם את הקליפה הבחירית, והם חייבים ומוזהרים על זה לקרב פושעים כאלה שסגולה פנימית יש להם, כדי לעורר יותר ויותר את כח הטוב הצפון בהם, עד שיתגבר לגמרי על הרע הבחירי ויכניע אותו. בהמשך האגרת כותב הרב: רובם של החיצוניים שמחבבים אותי, יודעים ומכירים, שח"ו איני מהם ומהמיהם ושכרחוק מזרח ממערב רחקו מחשבתי ודרכי ממחשבותיהם ודרכיהם ... וב"ה אני עושה קולות ורעשים על הטומאה במקום הנצרך. (הפסקה שנכתבה כאן היא כמעט ציטוט מילה במילה מהאגרת של הרב)

מדברים אלו של הרב אנו מבינים שהרב מבקר את אלה שביכולתם לעורר את הצד הסגולי הקיים אצל "החופשיים" ולא עושים זאת מחמת שהם דבוקים ביראה תתאה השייכת יותר לתקופת הגלות. ומאידך הרב מזהיר ומדגיש שמי שכבר עוסק בהעצמת הצד הסגולי הטהור, עליו להכיר היטב מהו הצד הסגולי ומהו הצד הבחירי ולהיזהר שלא להיות מושפע מהצד הבחירי כלל וכלל. את שתי התופעות השליליות האלו אנו רואים עין בעין. מצד אחד ניתן לראות אנשים שהיחס ל"חופשיים" נשאר מזלזל ואין קורטוב של מבט חיובי על הצד הסגולי וגם ניתן לראות איך החשש הגדול של הרב גבי אותם אלו שכן עוסקים בקרוב "החופשיים" אך לא יודעים להבחין בין הצד הסגולי לצד הבחירי ומהר מאד הם נכנסים לבלבול גדול ולצערנו ניתן לשמוע ולראות גם רבנים שנבלעים בתוך החולי הרע הזה והורסים הרבה יותר ממה שהם בונים. בציבור החרדי אנו נפגשים בסגירות מאד גדולה שכל מי שהוא טיפה

20-21 – ההכרה שגם במצב של טומאה האדם נקרא בן של ה' ובנקודה הפנימית הוא נשאר טהור מביאה את האדם לרצות להתקרב אל ה' ולהופיע את הטהרה גם בחוץ.

בפרשת בהעלותך מסופר על "אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא", אותם אנשים למרות טומאתם רצו דבקות אלוקית ולכן "ויקרב לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא" והתחילו לטעון "אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' בתוך בני?" תמה חידושי הרי"ם על מה צעקו, הלא בפיהם אמרו טעם הגרעון מפני הטומאה? אלא שהיה צר להם מאוד שיחסרו מצוה קדושה כזו, ולא יכלו להתאפק מלזעוק למה נגרע. וע"י גודל התלהבות תשוקתם למצוה, נפתח פתח חדש שיתמשך אור קדושת הפסח שלשים יום ויכלו אז לעשות. אדם שמבין שבפנימיות הוא תמיד יישאר בן של מלך, גם מציאות של טומאה לא תעצור אותו! הוא ישאף להתקדש למרות הטומאה, השאיפה הזו תעורר את הנקודה הפנימית והיא תוקרן החוצה כפי שבאמת אירע לאותם טמאים לנפש אדם שתיקנו להם פסח שני. ההכרה ביסוד הסגולה לא רק שלא מפיל את האדם לייאוש אלא גם מביא אותו להיות אדם טוב יותר כלפי שמיא, מביא לכך שהטהרה הפנימית תוקרן לחוץ ותשפיע על כל חייו.

נשמה שנתת בי טהורה - גם ביחס לזולת

22-24 – על האדם לדעת שכשם שביחס לעצמו ההסתכלות על הנקודה הפנימית תעזור לו להתרומם ממצבים קשים ולא ליפול לייאוש, כן הדבר גם ביחס לזולתו. כדי לעזור לאדם לצאת ממצבים קשים צריך לתת לו תקוה, צריך להראות לו כמה טוב יש בו ומתוך ההבנה שהוא טוב והרע חיצוני לו, האדם מקבל כוחות ומתרומם. בגמרא מסופר שבשכנותו של רבי מאיר היו גרים בריונים שהיו מצערים אותו לא פעם ולא פעמיים. לר' מאיר "נמאס" והוא התפלל שימותו. ברוריה, אשתו של ר' מאיר, לא אהבה את נוסח התפילה של בעלה ואמרה לו, בטח אתה מתפלל שימותו בגלל הנאמר בתהילים "יתמו חטאים מן הארץ" והרי סוף סוף נאמר שם יתמו חטאים, כלומר, המעשים הרעים, אבל לא האנשים עצמם ולכן עליך להתפלל שישובו בתשובה ולא שימותו. בספר 'אמת ליעקב' הביא את קושיית המרש"א והרי"ף על העין יעקב שבמקומות רבים מצינו שנאמר חטאים ופירושו חוטאים ואם כן מה נשתנה כאן שדורשים דוקא חטאים ולא חוטאים. ותיירץ על פי הרמב"ן שאדם מקבל כינוי לפי המהות שלו וכיון שאותם אנשים כונו "בריונים" ולא "רשעים", סימן שבמהותם הם לא היו רשעים ולכן אין להתפלל עליהם שימותו. על פי היסוד שלמדנו ניתן להוסיף על דבריו ולומר שכיון שבריונים אלו היו יהודים, בלתי אפשרי שהיו רשעים במהותם, שהרי כל יהודי (מלבד מי שבא להיות ח"ו שונא ישראל ודורש רעה להם בפועל ובציפיית הלב כמו המינים (ציטוט מאגרת תקנה)) במהותו נשאר טהור ונקי, ומשום כך אמרה ברוריה שאין להתפלל שימותו, שהרי כך תעלם גם המהות הטהורה, אלא יש להתפלל שיפסיקו ממעשיהם הרעים החיצוניים וכך תתגלה מהותם הפנימית הטהורה.

דרך זו של הסתכלות על הזולת יכולה לעזור לנו להתמודד עם קשיים מול התנהגות של אנשים אחרים ביחס אלינו וביחס למציאות. בספר 'דע את עצמך' מביא דוגמא על אדם שנוהג ברכבו, ובצומת דרכים נפגש ביהודי. במקום לקבל ממנו "בוקר טוב", הוא שומע שאגה, עם כמה "ברכות" מקרב לב שמצטרפות אליה. הוא מביט על האדם העומד מולו וחושב לעצמו: "איזה מן בן אדם הוא זה, מהיכן הוא הגיע? טעיתי,

משדרים לילד את האמון שהוא טוב, והמעשה השלילי חיצוני לו, אנו מאפשרים לו להשתחרר בקלות מהמעשים השליליים. יש היוצאים נגד שיטת חינוך מסוימת בטענה שכטקטיקה חינוכית הם מדריכים להתעלם מילדים כך שילד לא יקבל תשומת לב שלילית והתנהגותו תשתנה. זה שטויות והבל הבלים. אין מושג כזה להתעלם מילד אלא להתעלם מהמעשה של הילד! ההבדל הוא עצום. כשאומרים להתעלם מילד המשמעות היא להתעלם גם מהמהות החיובית של הילד, כלומר "מהנשמה שנתת בי טהורה היא", לעומת זאת כשאומרים להתעלם מהמעשה של הילד, המשמעות היא להתחבר לילד ולא לדברים החיצוניים של הילד.

הכרה בגודל הנשמה מביאה לשמחה

26-29 – בלעם בא לקלל ונמצא מברך. אחת הברכות היא "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" ומפרש רש"י שבלעם אומר זאת מפני שראה שפתחי האהלים אינם מכוונים זה מול זה. הפירוש הפשוט הוא שבלעם הרשע התפעל ממעלת הצניעות שיש בישראל. ר' שבתי מביא פירוש עמוק יותר. יש אנשים שמחמת שיש להם הרגשת ריקנות פנימית כל החיים שלהם מתנהלים מבחוץ, בשביל ה'שואו', כל הזמן הם עסוקים במה יחשבו ומה יגידו. הזהירות של ישראל מלפתוח את פתחיהם זה כנגד זה מלמדת על העולם הפנימי העשיר שלהם, ומשום כך הם לא מחפשים מבטים ומחייאות כפיים והם גם לא רוצים שיסתכלו עליהם ויגרמו להם נזק.

היום יש חולי רע שכל אחד צריך לפרסם תמונות שלו ומה הוא עושה בכל רגע נתון. ציורים בטוויטר, פייסבוק וכל מיני מרעין בישין. זה נובע מחוסר מודעות לעולם הפנימי הטהור שקיים בכל אחד מאתנו. אנחנו לא מרגישים טוב עם עצמנו ומשום כך מחפשים לקבל תשומת לב מבחוץ. השטויות האלו שואבים לאנשים את כל החיים, גורמים לאנשים לא להיות שמחים ושלמים עם עצמם. כל השמחה מותנת במה יחשבו ויגידו עלי. שמחה צריכה לבוא מהפנים לחוץ ולא להפך. אדם שמודע לערך הנשמתי שקיים בתוכו הוא אדם שמח באמת! בדברי הימים נאמר "עוז וחדוה במקומו". מחבר הספר 'דע את עצמך' מסביר, שכאשר אדם נמצא במקום שלו, בתבנית האמתית שלו, אין לו שום סיבה להיות עצוב. מקור העצבות הוא חוסר הידיעה מיהו האדם. אדם שחי עם הנשמה לא יהיה אף פעם עצוב. ככל שהאדם מייחס יותר חשיבות לנשמה ופחות חשיבות לגוף – יש פחות עצבות. וככל שיש יותר יחס לגוף ופחות יחס לנשמה – יש יותר עצבות!

30-31 – הקב"ה מצווה את אדם "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל" וגם מגלה לו מה יקרה אם יאכל- "כי ביום אוכלך ממנו מות תמות". אבל לכאורה תמוה, שהרי אדם הראשון אכל ולא מת, אלא שיש מות פיזי ויש מות רוחני. אדם הראשון אולי לא מת פיזית, אבל מהרגע שהוא אכל מעץ הדעת התחיל תהליך של המתה עצמית, כלומר התעסקות עם כל מה שיש בחוץ והתכחשות למה שקיים בפנים. ככל שאנו מתקרבים בתהליך הגאולה אנו רואים עד כמה האדם מתכחש לפנימיותו שלו. יש אנשים שאפילו הגדילו והם לא שלמים עם המין שה' ברא אותם וברוב טיפשותם הם עושים ניתוחים שונים ומשונים להחליף את הזהות המינית שלהם. אבל כל ההתדרדרות הזו תביא למאסה גמורה בכל החיצוניות, והתשוקה לגלות את הפנימיות הטהורה תלך ותתעצם. התהליך הזה הוא תהליך של תיקון חטא האדם הראשון והוא מוכרח לבוא.

שונה כבר מקוטלג לסוג ב ומרגיש הרגשת זרות נוראית ובציבור הדתי לאומי אנו נפגשים בפתיחות נוראית שמוכנה להכיל כמעט הכל והתוצאה היא הרס נוראי ותופעת חזרה בשאלה שבאחוזים גדולה פי ארבעה וחמשה מאשר בציבור החרדי (נתון ששמעתי מהרב יהושע שפירא). הדרך שמציע הרב היא דרך של העצמת הטוב הנקי והטהור ובד בבד גינוי ותיעוב של הרע הבא מהצד הבחירי. באופן זה טוען הרב שיוכל האדם לבוא לידי כך שהצד הסגולי שכולו טוב יגבור על הרע שבא מהצד הבחירי ולאט לאט גם הצד הבחירי של אותם אנשים ילך בכיוון הישר. הרב מציין שיש כאלו שהשינוי יבוא בחייהם באופן מאד מוחשי, יש כאלו שנכנס בהם רק גרעין פנימי ולכל הפחות לא יפטרו מן העולם בלא תשובה ואפילו אם חלילה יש כאלו שהם עצמם לא יזכו לשוב בתשובה מכל מקום יפעל כח הגרעין על טבע נפשו ויצא ממנו זרע מעליא.

25 – ניקח את היסוד שלמדנו ונראה איך הוא בא לידי ביטוי בחינוך ילדים. כל מי שמתעסק בחינוך יודע שאחד הדברים החשובים ביותר הוא אמון בילד, האמון האמתי שהילד יכול להשתנות. כדוגמה לכך שלאמון יש השפעה מעשית מביא ר' שבתי את הסיפור על ריש לקיש ור' יוחנן. הגמרא מספרת שר' יוחנן ראה איך ריש לקיש עובר את הירדן בקפיצה אחת. הבין ר' יוחנן שבריש לקיש יש כחות גדולים שבמקום להוציא אותם במעשים שליליים עליו להוציא אותם בתורה. ר' יוחנן מנסה לשכנע את ריש לקיש ללמוד תורה, אך ריש לקיש לא משתכנע. רק לאחר שר' יוחנן מבטיח לריש לקיש את אחותו היפה ריש לקיש מוכן, משתכנע ועושה "חשב מסלול מחדש". נשאלת השאלה: למה לפני שר' יוחנן הבטיח את אחותו, ריש לקיש לא השתכנע? כי קודם הוא לא הרגיש שרבי יוחנן האמין בו באמת. רק כשראה שרבי יוחנן מאמין בו באמת, עד כדי כך הוא רציני שהוא מוכן לתת לו את אחותו, אז הוא נדלק ורק אז נפתח לו הלב. מילים אל הפכו את ריש לקיש משודד לאחד מגדולי ישראל.

אחד הדברים הקשים להורים זה לראות את הילד שלהם עושה מעשים שליליים. טבעם של הורים לקטלג את הילד בהתאם למעשים שלו. לדוגמה ילד שמרביץ לאחים שלו ולחברים שלו "זוכה" לתואר "מרביץ" במקרה הטוב או לתואר "ילד רע" במקרה היותר גרוע. ילד שלא קם לתפילה "זוכה" לתואר "עצלן" במקרה הטוב ובמקרה הרע מסתובבת מחשבה שהוא גם יהיה חילוני. ילד שמדבר להורים שלו בחוצפה "זוכה" לתואר "חוצפן" וכו'.

ניקח את היסוד שלמדנו ובין מדוע חלוקת התארים הזו היא טעות בסיסית בחינוך ילדים. כפי שאמרנו יש נקודה פנימית טהורה שהיא מהותו של האדם היא ה"אני" של האדם ויש מעשים שהם לא חלק מ"האני" אלא מלבושים. כדי שנבין את העיקרון טוב יותר נקרא למלבושים האלו "תחפושת". כאשר אנו נותנים שם תואר לילד בהתאם למעשים שלו, מה שאנו עושים זה לקחת את התחפושת של הילד ולהפוך אותה למהות. זו טעות עצומה שבטח לא עוזרת לילד להשתחרר מהמעשים הרעים שהוא עושה. כשילד מתחפש בפורים לשודד ים האם הוריו חושבים שהוא שודד ים? ודאי שלא, משום שהם יודעים שהיום פורים וזו רק תחפושת. כך בדיוק צריך להתבונן על הילד כל השנה. ילד שמשקר להורים שלו הוא לא ילד שקרן אלא ילד שעשה מעשה של שקר. איני אומר שלא צריך להגיב על השקר של הילד, כל אחד יגיב כפי מה שהוא מאמין וחושב שנכון, אבל בתוך תוכנו אנו צריכים לדעת שהילד העומד לפנינו הוא לא ילד שקרן וכל המעשה של השקר זו תחפושת. כשאנו

חברים יקרים!

כל יהודי הוא בעל משמעות עצומה וביכולתו להכריע את כל העולם לכף זכות או ח"ו לכף חובה. כדי לחיות את ההבנה הזו על האדם לדעת שהמהות שלו תמיד תשאר נקייה וטהורה וכל הרע בא אליו מבחוץ ואין ביכולתו לפגום בשורש. ככל שהאדם יכיר את ערך נשמתו כך יגדל הדימוי העצמי החיובי שלו וככל שהאדם יתכחש לגודל נשמתו כך יגדל הדימוי העצמי השלילי. כאשר הדימוי העצמי החיובי הולך וגדל כך האדם מתקן את עצמו גם בצד הבחירי ויודע להבחין בין טוב לרע ולבחור בטוב. כשם שעל האדם להסתכל כך על עצמו, כן עליו להסתכל על זולתו. כאשר נסתכל על שורש נשמתו של הזולת ונראה את הטוב שבו נעזור לו להכיר בערך נשמתו וגם בצד הבחירי שלו הוא יעשה טוב.

מקור השמחה טמון בהכרת ערך הנשמה. הבטה על ערך הנשמה היא הבטה פנימית. במקום שהאדם ימצא "אושר" מזויף שמקורו מבחוץ הוא ימצא אושר אמתי שמקורו פנימי. שנזכה להכיר בערך נשמתנו ונדע להופיע אותו החוצה. שבת שלום ומבורך!!

להיזהר משמחה מדומה שמקורה בכוחי ועוצם ידי

בגמרא אמר ר' שמעון בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. בספר 'דע את עצמך' ביאר את העומק שבדברי ר' שמעון. כח הרע חזק יותר מכח הטוב ולכן יצרו של אדם מתגבר עליו להמיתו ואילו הקב"ה לא היה עוזרו הוא גם היה מצליח. אלא שכלל זה נאמר רק בכוחות הגוף. כאשר אדם תופס את עצמו בתפיסה של גוף ולא בתפיסה של נשמה, כאשר הוא מנסה להגביר את הטוב על הרע הוא לא יצליח ואם נראה לו שהוא ניצח, כגון שהוא אינו נופל לייאוש והוא מצליח ליצור ולקדם דברים במציאות והדימוי העצמי שלו הולך ומתחזק, אין זה באמת דימוי עצמי חיובי הבא מהכרת ערך הנשמה הפנימית, אלא דימוי עצמי הבא מכוח הגאווה שבנפש. כלומר, אפילו אם יצליח האדם להלחם עם הרע, עם הדימוי השלילי שקיים בקרבו ויגיע לדימוי עצמי חיובי – זו אינה החלפת רע בטוב אלא החלפת רע ברע! היה בתחילה רע של דימוי עצמי שלילי והוא החליפו בגאווה שהיא קליפה.

יש אמירה שאצל רבים מעוררת תמיהה. האמירה היא: "השמחה נמצאת רק אצל שומרי תורה ומצוות" ורבים תמהו הרי פעמים רבות דוקא אצל הדתיים רואים אנשים שהולכים שפופים, לעומת הציבור החילוני ששם רואים הרבה 'חיות', רואים חיים תוססים, רואים אנשים שנהנים. כעת מתברר לנו שלא כל הנאה ו'חיות' מקורה בקודש. יש 'חיות' שמקורה בקליפה גדולה של כוחי ועוצם ידי והראיה שברגע שיהיו שיבושים בזרימת החיים מיד האדם מאבד את הכיוון ואת 'השמחה'. נכון שגם אצל יהודים שומרי תורה ומצוות, פעמים רבות קשה למצוא 'שמחה' אמיתית והבעיה לכך כפי שכתבנו היא חוסר הכרה בערך העליון של הנשמה הנמצאת בקרבו של האדם שהיא מקור החיים ממנה האדם יונק את כל כוחותיו, אבל עם כל זאת אסור לנו לחשוב שהשמחה האמתית והעונג הרוחני נמצא ח"ו אצל אנשים שכלל לא מודעים למושג שנקרא נשמה.

